

9. Мазур І. М. Механізм формування і використання первинних паливно-енергетичних ресурсів в Україні [Текст] / І. Мазур // Роль інновацій у підвищенні наявного потенціалу країни. Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 14-15 грудня, 2011 р. – Тернопіль: Крок, 2011. – Ч.2. – С.40 – 42.
10. Чукаєва І. К. Основні тенденції формування паливно-енергетичного балансу в Україні за 1999-2000 роки і прогноз до 2030 р. [Текст] / Піріашвілі Б.З., Чиркін Б.П., Чукаєва І.К. // Енергетика: економіка, технології, екологія. – 2002.– № 2. – С.4–10.
11. Андрусів У. Я. Ринок енергоресурсів: стан, проблеми та перспективи / У. Я. Андрусів// Економіко-культурологічне позиціонування України в світовому глобалізованому просторі: матеріали І міжнар. наук.-прак. конф., 15-19 лютого 2016 р. – м. Ліптовський Ян, Словаччина, 2016. – С. 8 – 10.
12. Дослідження методів. Поняття та методи енергетичної статистики зі спеціальними посиланнями на облік та енергетичні баланси. Технічний звіт. – Нью-Йорк, ООН, серія F №29, 1982. – 162 с.
13. Ежегодный бюллетень Европейской статистики общей энергетики. – Нью-Йорк, ООН, т. XXI. – 1990. – 161 с.
14. Руководство по энергетической статистике. Международное энергетическое агенство. ОЭСР // МЭА. – 2007. – 192 с.
15. Фризоренко А.О., Божко С.І. Енергетичний баланс України: від теорії до практики // Статистика України. – 2013. – №1 (60). – С. 16–22.
16. Енергетичний баланс України за 2014 рік : Експрес-випуск 28.11.2015 № 510/0/08.4вн-15 [Електронний ресурс] // Державна служба статистики. – 2015. – 5 с. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> - с. 3.– Назва з екрану.
17. Енергетичний баланс України за 2010 рік. Офіційний випуск: [ел. ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.– Назва з екрану.
18. Енергетичний баланс України за 2011 рік. Офіційний випуск: [ел. ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.– Назва з екрану.
19. Енергетичний баланс України за 2012 рік. Офіційний випуск: [ел. ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.– Назва з екрану.
20. Energy, Electricity and Nuclear Power for the period up to 2030 / International Atomic Energy Agency, 2010.

Стаття надійшла до редакції 14.11.2016 р.
Рекомендовано до друку д.е.н., проф. **Витвицьким Я. С.**

УДК 339.137.2:69.056

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БУДІВЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ НА ПРИНЦИПАХ ПРЕВЕНТИВНОСТІ

Воловodyк С.С.

*Вінницький національний технічний університет,
м.Вінниця, Україна, Хмельницьке шосе, 95, 21021, volovoduksveta@gmail.com*

Анотація. Аналізування сучасних зарубіжних та вітчизняних наукових джерел показало, що розвиток теоретичного надбання світової економіки стоїть на порозі чергових видозмін основних уявлень про сутність конкуренції та її основних рушійних сил.

Рівень розвитку економічної конкуренції є одним із вирішальних критеріїв розвиненості й цивілізованості ринкових відносин та вирішальним фактором впливу на трансформацію та розвиток економічної системи. Звідси, розвиток економічної системи передбачає зміну принципів та методів щодо забезпечення та управління конкурентоспроможністю.

Ключові слова: економічна система, конкуренція, рушійні сили конкуренції, конкурентоспроможність, принципи та методи забезпечення конкурентоспроможності.

Abstract. Analysis of contemporary foreign and domestic scientific sources showed that the development of theoretical heritage of the world economy is on the verge of subsequent major transformations of the basic concepts about the nature of competition and its main driving forces.

The level of economic competition development is one of the important criteria of development and civilized market relations and is the decisive factor of influence on the economic system transformation and development. Hence, the development of the economic system provides the change of principles and methods of ensuring the provision and management of competitiveness.

Key words: economic system, competition, driving forces of competitiveness, competitiveness, principles and methods of competitiveness provision.

Анотация. Анализ современных зарубежных и отечественных научных источников показал, что развитие теоретического наследия мировой экономики стоит на пороге очередных видоизменений основных представлений о сущности конкуренции и ее основных движущих сил.

Уровень развития экономической конкуренции является одним из решающих критериев развития и цивилизованности рыночных отношений и решающим фактором влияния на трансформацию и развитие экономической системы. Отсюда, развитие экономической системы предполагает изменение принципов и методов по обеспечению и управления конкурентоспособностью.

Ключевые слова: экономическая система, конкуренция, движущие силы конкуренции, конкурентоспособность, принципы и методы обеспечения конкурентоспособности.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Реалії сучасного етапу ринкових перетворень у глобальному економічному просторі певною мірою зумовили еволюційні зміни у саморегульованій системі ринку. Враховуючи те, що конкуренція – одна з головних рис ринкового господарства, поглиблене вивчення теоретико-методологічних моделей її введення на сьогодні набуває виняткової важливості. Причому для країн, які стали на шлях ринкової економіки, до конкуренції має бути підхід як до процесу створення умов розвитку суб'єктів ринкових відносин. Дотримуємось бачення, що, з поміж іншого, сучасна конкуренція на вітчизняних теренах має містити стимули до творчого процесу, іншими словами - доречним є виокремлення своєрідної функції творення, яка має забезпечувати змагання не заради банальної перемоги в статистиці, а формування платформи для динамічного маневрування в конкурентному просторі.

Рівень розвитку економічної конкуренції є одним із вирішальних критеріїв розвиненості й цивілізованості ринкових відносин та вирішальним фактором впливу на трансформацію та розвиток економічної системи. Звідси, розвиток економічної системи передбачає зміну принципів та методів щодо забезпечення та управління конкурентоспроможністю. Безпосередньо конкурентоспроможність має характеризувати можливості та динаміку пристосування гравця ринку будь-якого рівня до умов ринкової конкуренції.

Аналіз сучасних закордонних та вітчизняних досліджень і публікацій. Диференційований підхід до визначення суті та змісту конкурентоспроможності на рівні країни, регіону, підприємства, товару відображено у трактуваннях таких вітчизняних та зарубіжних науковців: Горбатова В. [1], Градова А. [2], Довгань Л. [3], Іванова Ю. [4], Котлера Ф. [5] Піддубної Л. [6], Портера М. [7], Рубина Ю. [8], Фатхутдінова Р. [9], Чухно А. [10], Шнипко О. [11] та ін.

Методи оцінки та аналізу конкурентоспроможності детально описані у наукових роботах Драган О. [12], Кобиляцького Л. [13], Захарчина Г. [14], Тарнавської Н. [15], Царьова В. [16], Янкового О. [17] та ін.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Водночас, слід вказати, що на сьогодні не існує єдиної загально визнаної методики аналізу та оцінки конкурентоспроможності виробника, в якості якого економістами розглядаються фірми, окремі підприємства, галузі або ж вся економіка у цілому. Сучасні підходи до забезпечення та управління конкурентоспроможністю є універсальними та такими, що не здатні врахувати галузеву специфіку виробництва, окрім того здебільшого зосереджені на поточній ефективності виробництва, відповідно, охоплюють оперативний та тактичний рівні конкурентоспроможності.

Формування цілей статті. Виходячи із вищенаведеного метою статті є розробка теоретичних засад методики забезпечення конкурентоспроможності, що дозволить пристосування гравця ринку будь-якого рівня до умов ринкової конкуренції. Зазначене передбачає впровадження у практичне використання принципів превентивності, що забезпечать формування основ стратегічної конкурентоспроможності суб'єкта господарювання.

Висвітлення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням одержаних наукових результатів. Підтримуємо думку Булах І. [18, с.14] щодо необхідності розглядати конкурентоспроможність на рівні підприємства та галузі як інструмент забезпечення ефективного виробництва у поточній і довгостроковій перспективі та основу конкурентоспроможної національної економіки.

Вважаємо, що забезпечення конкурентоспроможності будь-якого суб'єкта ринкових відносин має здійснюватись на засадах певних вихідних положень – принципів.

У роботі Чикаренко І. [19] висвітлено принципи забезпечення конкурентоспроможності муніципальних утворень, як суб'єктів ринкових відносин. Автор наголошує, що конкурентоспроможність муніципальних утворень можна забезпечити лише дотримуючись основних принципів реалізації інновацій, заснованих на нових знаннях, а це потребує якісної перебудови системи забезпечення конкурентоспроможності країни, зокрема, на муніципальному рівні.

Авторами праці [20] під час дослідження механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємств торгівлі виділено наступні принципи щодо досягнення та підтримки прийнятного рівня конкурентоспроможності:

- концентрація переважно на проблемах зовнішнього оточення;
- пошук ресурсів у конкурентній боротьбі;
- адаптація до змін, відповідь на виклики та зменшення ризиків;
- орієнтація на довгострокову перспективу;

– визначення працівників як основи організації торговельного процесу;
– здатність своєчасно і точно реагувати на нові запити ринку, змінюватися залежно від конкурентних вимог.

Драган О. у праці [21] було сформовано узагальнюючу систему принципів щодо забезпечення конкурентоспроможності підприємств.

Конкурентоспроможність галузі як складового елементу національної конкурентоспроможності, досліджена у науковій літературі не так глибоко, як того потребують сучасні ринкові умови. Визначення суті, змісту та шляхів забезпечення галузевої конкурентоспроможності було представлено у роботах Беззубченко О. [22], Борисова М. [23], Демченко А. [24], Ковалець Б. [25], Пуцентейло П. [26], Портера М. [7], Шевченко М. [27], Шмідта Ю [28].

Водночас, результати проведеного аналізування наукових джерел показали недостатнє вивчення принципів та підходів до забезпечення конкурентоспроможності на рівні галузі та комплексу галузей.

Підтримуємо бачення [26; 28], відповідно до якого той факт, що галузеві комплекси складаються з певного набору первинних галузей, зовсім не свідчить про те, що комплекс - це проста арифметична сума таких галузей. Об'єднання того чи іншого числа галузей в комплекс веде до утворення певної системи, яка наділеною новими якостями, характеристиками, що розвивається за своїми закономірностям. Вищевказане передбачає потребу застосування інших, більш адаптованих, принципів та методів забезпечення конкурентоспроможності на рівні галузі та комплексу галузей.

Слід вказати, про процес забезпечення конкурентоспроможністю ускладнюється чисельністю існуючих на сьогодні методів оцінки рівня конкурентоспроможності суб'єктів ринкових відносин, що кардинально відрізняються за своєю сутністю і базою формування показників конкурентоспроможності та не позбавленні певних недоліків щодо практичного використання.

Детальний опис методів діагностики (оцінки) конкурентоспроможності виробника представлено у роботах [4; 6; 9-10; 16-17]. Визначення і характеристики сучасних інструментів забезпечення конкурентоспроможності до яких відноситься: паблік рілейшнз, брендинг, мерчандайзинг, аутсорсинг, реінжиніринг бізнес-процесса тощо, представлено у джерелі [16, с.359-364].

Однак, на наш погляд, вищевідзначені методи і підходи до забезпечення та управління конкурентоспроможністю є універсальними та такими, що не здатні врахувати галузеву специфіку виробництва, окрім того здебільшого зосереджені на поточній ефективності виробництва, відповідно, охоплюють оперативний та тактичний рівні конкурентоспроможності.

Дотримуємось переконань представлених у [14; 18], що комплексна оцінка конкурентоспроможності повинна передбачати детальне аналітичне дослідження, що охоплює всі напрями роботи суб'єкта ринкових відносин, тому її рекомендовано проводити за трьома рівнями:

– на оперативному, що уособлює у собі конкурентоспроможність продукції, яку характеризують за інтегральним показником рівня конкурентоспроможності створюваного продукту;

– на тактичному – конкурентоспроможність забезпечується стійкістю фінансово-господарського стану виробника;

– на стратегічному – характеризується інвестиційною привабливістю, основним критерієм якого є зростання вартості бізнесу у динаміці.

Вважаємо, на сьогодні конкурентоспроможність має характеризувати можливості і динаміку пристосування гравця ринку будь-якого рівня до умов ринкової конкуренції, що передбачає впровадження у практичне використання принципів превентивності. Превентивність (лат. *praeventivus* – запобіжний) комплекс заходів та інструментів спрямованих на попередження або зменшення наслідків негативних подій. Слід вказати, що даний напрямок у науковій економічній літературі є мало дослідженим та недостатньо висвітленим.

Бланк І. у форматі антикризового управління аналізував принцип превентивних дій. Суть даного принципу за авторського трактування вбачається у ранній діагностиці передкризового фінансового стану підприємства з метою запобігання фінансовій кризі. Слід відзначити, що у науковому дослідженні увагу було зосереджено в основному на фінансових аспектах діяльності виробника обійшовши увагою виробничо-збутовий напрям. Щодо застосування принципу превентивності дій у масштабах країни автор відмічає, що він має бути застосованим першим, так як визначення потенційних проблем і спроба їх нейтралізувати на ранніх стадіях є першочерговою дією в рамках антикризового управління [29, с. 27-31].

У джерелі [30] описано застосування принципу превентивності в логістиці. Його дія насамперед забезпечує націленість логістичного управління на передбаченні відхилень, диспропорцій, а не лише пошуку можливих шляхів усунення їх негативних наслідків. Однак автором не сформовано чіткої методики впровадження даного принципу у збутовій діяльності виробника.

За умов економічної глобалізації для досягнення успіху в конкурентній боротьбі мікро- та макросуб'єкти мають використовувати не тільки наявні у них знання, навички та компетенції, але

й продукувати нові, інноваційні, отримані в процесі постійного пошуку. Концепція превентивного маркетингу передбачає використання спеціальних інструментів (брендінг, паблік-релейшн тощо) навіть під час стабільного розвитку і функціонування компанії з метою створення резерву т.з. запасу міцності (конкурентоспроможності) на той випадок, якщо ситуація різко погіршиться [31].

Авторське бачення щодо дії принципів превентивності полягає у наступному: принципи превентивності вмщують у собі вміння гнучко реагувати на зміну кон'юнктури ринку силою внутрішнього потенціалу, що дозволяє уникати критичних ситуацій у підприємстві та є однією з основних заporук успіху в конкурентній боротьбі.

На наше переконання використання принципів превентивності у механізмі забезпечення конкурентоспроможності для суб'єктів ринкових відносин будь-якого рівня дозволить сформувати умови щодо набуття стратегічного рівні конкурентоспроможності із відповідною збалансованістю на оперативному та тактичному рівнях. З огляду на вищезазначене та з метою запобігання негативного впливу гіперконкуренції для вітчизняних гравців ринку, пропонуємо запровадження в практичне використання як інструменту дії розглянутих принципів - превентивного потенціалу конкурентоспроможності (див. рис.1).

Рис. 1 – Основні базові фактори формування превентивного потенціалу конкурентоспроможності

Джерело: авторська розробка

Вважаємо, що, для країн, які стали на шлях ринкових реформ, розвиток матеріальної складової реального сектору економіки генерує превентивний потенціал конкурентоспроможності.

На рівні національного господарства, індикатором, що відображає якість економічної трансформації виступає позитивна динаміка економічного зростання фондоутворюючих галузей.

На рівні бізнес-одиниць в якості індикатора рівня превентивного потенціалу конкурентоспроможності слід розглядати темпи зростання/спаду вартості бізнесу (капіталу) у динаміці.

Звідси, превентивний потенціал конкурентоспроможності – це потужний інструмент запобігання економічних дисфункцій на рівні національного господарства та дисбалансу виробничо-господарської діяльності бізнес-одиниць, що призводять до кризових явищ в економіці.

В якості робочої гіпотези щодо індикатора економічного розвитку національного господарства у авторських роботах [32-33] розглядаємо динаміку зростання економічних показників будівельного комплексу країни. Результати науковому дослідженню показали високу щільність та ступінь залежності між позитивною динамікою будівельного комплексу, як факторної ознаки, та економічним розвитком національного господарства.

На основі аналізу та узагальнення наукових досліджень пропонуємо під забезпеченням конкурентоспроможності галузі розуміти сукупність (комплекс) систематизованих та впорядкованих дій керуючої підсистеми на керовану підсистему з урахуванням функціональних, організаційно-економічних та соціальних особливостей галузі (зокрема, її вплив на рівень розвитку країни) і принципів забезпечення для формування стратегічних і тактичних конкурентних переваг та досягнення конкурентоспроможності. Безпосередньо механізм забезпечення конкурентоспроможності представляє собою сукупність взаємопов'язаних

елементів, що відображають взаємодію зовнішніх та внутрішніх чинників у формуванні конкурентних переваг.

Системні засади забезпечення конкурентоспроможності будівельного комплексу потребують врахування адекватності процесу управління економічними можливостями до вимог ринкового середовища, наявності умов ефективного функціонування за певними принципами (див. рис. 2).

Не зважаючи на деякі відмінності у поглядах авторів щодо принципів забезпечення конкурентоспроможності, у переважній більшості робіт відмічено необхідність зменшувати загрози як внутрішнього, так зовнішнього характеру; негативний вплив факторів зміни ринкового середовища, які так чи інакше мають вплив на посилення чи послаблення конкурентних переваг. Вирішення зазначених проблем є особливо актуальним для суб'єктів господарювання із тривалим циклом виробництва, капіталоемних та сезонних виробництв, що і зумовлює використання принципу превентивності при забезпеченні конкурентоспроможності будівельного комплексу. Використання принципу превентивності дозволить сформувати умови щодо набуття стратегічного рівня конкурентоспроможності із відповідною збалансованістю на тактичному рівні.

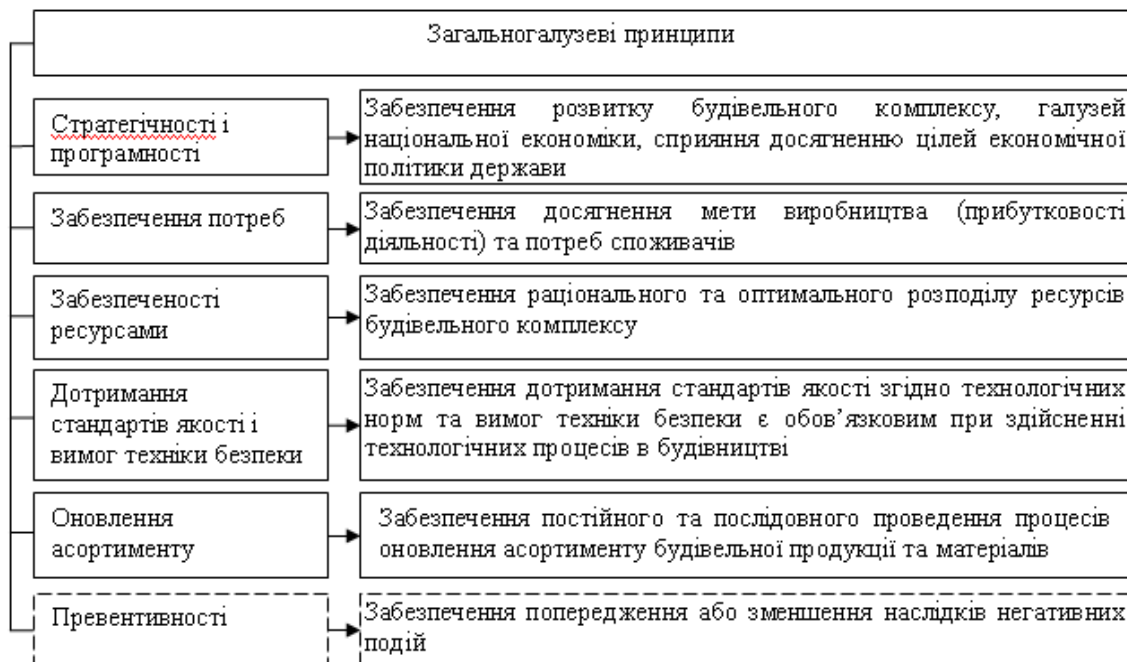

Рис. 2 – Принципи забезпечення конкурентоспроможності галузі

Джерело: авторська розробка

Вважаємо за доцільне впровадити у практичне використання поняття «забезпечення конкурентоспроможності будівельного комплексу на принципах превентивності», під яким розуміємо сукупність (комплекс) систематизованих та впорядкованих дій керуючої підсистеми на керовану підсистему щодо раннього розпізнавання можливих змін середовища функціонування, а також передбачення їхнього ймовірного розвитку з метою превентивного подолання виявлених загроз або використання можливостей для формування стратегічних і тактичних конкурентних переваг та досягнення конкурентоспроможності. На наше переконання запропоноване трактування дозволить обґрунтовано підійти до розробки механізму забезпечення конкурентоспроможності, спрямованого на попередження або зменшення наслідків негативних подій, заснованого на використанні засобів і методів раннього виявлення змін внутрішнього й зовнішнього середовища. Головними завданням даного механізму є перманентний моніторинг зовнішнього й внутрішнього середовища, своєчасний збір і аналіз інформації про показники, що характеризують діяльність будівельного комплексу, напрямки й швидкість можливих змін з метою раннього виявлення загроз конкурентоспроможності, оцінювання можливих причин і наслідки цих змін.

Авторське бачення щодо послідовності процесу забезпечення конкурентоспроможності будівельного комплексу на принципах превентивності представлено на рис. 3.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшої роботи в даному напрямку.

На соціально-економічний стан країни впливає рівень збалансованості окремих структурних елементів бізнес-середовища, а також рівень ефективності використання відповідних активів. Баланс між секторами економіки залежить від рівня економічного розвитку країни. Тому, із врахуванням геополітичної спрямованості України з одного боку та її приналежності до країн із транзитивною економікою з другого, логічним представляється формування стратегії розвитку країни як конкурентоспроможної економічної системи через матеріальну складову реального сектору економіки на високотехнологічній основі із широко розгалуженою сервісною

інфраструктурою. При цьому особливу увагу слід зосередити на галузях та комплексах, які є матеріально-технічною базою економічного розвитку національного господарства і здатні забезпечити в умовах швидкої динамічності відносно стабільність та конкурентоспроможність на мікро- та макрорівні, зокрема на будівельному комплексі країни.

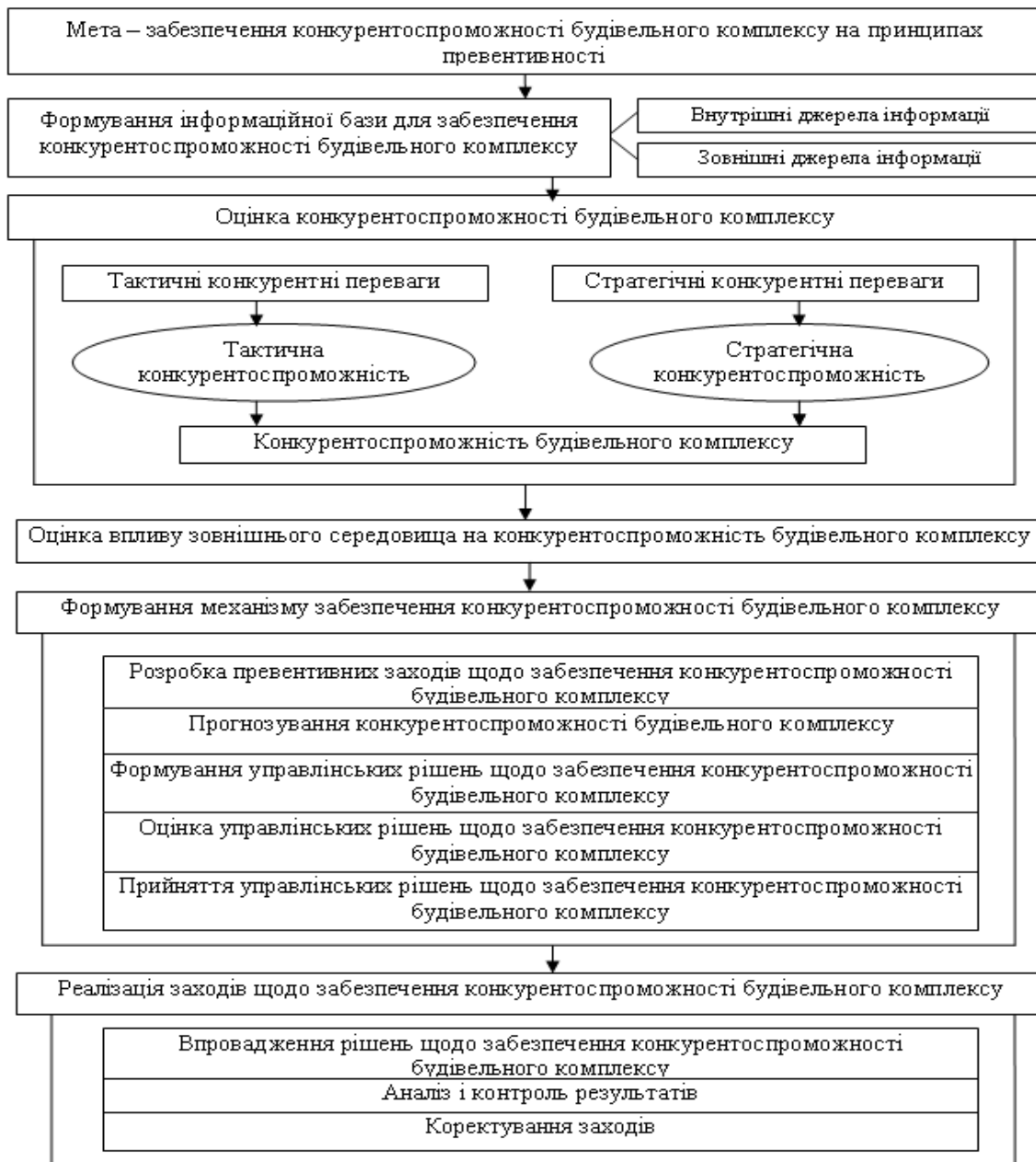

Рис. 3 – Послідовність забезпечення конкурентоспроможності будівельного комплексу

Джерело: авторська розробка

Із врахуванням перманентного характеру ринкової кризи для забезпечення конкурентоспроможності будівельного комплексу країни доцільним є використання підходів сформованих на принципах превентивності, які передбачають використання відповідних інструментів для діагностики та аналізу тактичної та стратегічної конкурентоспроможності.

Література

1. Горбатов В.М. Конкурентоспособность и циклы развития интегрированных структур бизнеса: монография / В.М.Горбатов; Ин-т проблем развития общества. – Харьков: ИД «ИНЖЕК», 2006. – 592 с.
2. Градов А.П. Национальная экономика / учебн.пособие. – 2-е изд. – Спб.: Питер, 2005. – 240 с.
3. Довгань Л.Е. Конкурентоспроможність підприємств: монографія / Л.Е.Довгань: К.: ІВЦ Видавництва «Політтехніка», 2004. – 144 с.

4. Иванов Ю. Б. Конкуренті переваги підприємства: оцінка, формування та розвиток : монографія / Ю. Б. Иванов, П. А. Орлов, О. Ю. Иванова. – Х. : ІНЖЕК, 2008. – 352 с.
5. Котлер Ф. Келлер К. Менеджмент-Маркетинг. Экспресс-курс. – 3-е издание. – СПб.: Питер, 2012. – 810 с.
6. Піддубна Л.І. Конкурентоспроможність економічних систем: теорія, механізм регулювання та управління [монографія] / Л.І.Піддубна. – Х.: ВД «ІНЖЕК». 2007. – 368 с.
7. Портер М. Международная конкуренция. Пер. с англ. / Под ред. В.Д.Щетинина – М.: Международные отношения, 1993 – 896 с.
8. Рубин Ю.Б. Дискуссионные вопросы современной теории конкуренции. // Современная конкуренция – №3 (21) –2010. – С.38-67.
9. Фатхутдинов Р.А. Стратегическая конкурентоспособность: Учебник / Р.А.Фатхутдинов – М.: Экономика, 2005. – 504 с.
10. Чухно А.А. Економічна теорія : (у 2-х т.) т.1 – К.: ДННУ АФУ, 2010. – 1032 с.
11. Шнипко О.С. Конкурентоспроможність України в умовах глобалізації/ О.С.Шнипко; НАН України; Ін-т екон. та прогноз. – К. 2009. – 456 с.
12. Драган О.І. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теоретичні аспекти. Монографія. – К.: ДАКККІМ, 2006. – 160 с.
13. Кобиляцький Л.С. Управління конкурентоспроможністю. – К.: Зовнішня торгівля, 2003. – 302 с.
14. Захарчин Г.М. Забезпечення конкурентоспроможності та розвиток організаційної культури підприємства: сучасна парадигма і прикладний аспект.
15. Тарнавська Н. П. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теорія, методологія, практика: Монографія / Н. П. Тарнавська. – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – 506 с.
16. Царев В.В. Оценка конкурентоспособности предприятия (организации). Теория и методологи: учеб.пособие / В.В.Царев, А.А.Кантарович, В.В. Черныш. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 799 с.
17. Янковий О.Г. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: Монографія. – Одеса: Атлант, 2013. – 470 с.
18. Булах І.В. Оцінка конкурентоспроможності підприємства сфери телекомунікацій: монографія./ Булах І.В., Надтока Т.Б. – Донецьк.: ДРУК-ІНФО, 2010. – 244 с.
19. Чикаренко І.А. Принципи формування системи забезпечення конкурентоспроможності муніципальних утворень. Електронний ресурс – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2013-3/doc/1/13.pdf>
20. Качмарик Я. Д., Куцик П. О., Лупак Р. Л., Качмарик І. Я. Економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності торговельного підприємства : [монографія] / Я. Д. Качмарик, П. О. Куцик, Р. Л. Лупак., І. Я. Качмарик. – Львів : Літературна агенція «Піраміда», 2012. – 208 с.
21. Драган О. І. Система забезпечення конкурентоспроможності підприємств: методологічні аспекти / О. І. Драган // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – Серія: Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2008. - №2(44). – С. 239-246.
22. Беззубченко О.А. Оцінка конкурентоспроможності галузей національної економіки в умовах глобалізації / О.А. Беззубченко // Економічний простір. – 2009. – № 21. – С. 85–93.
23. Борисова Т.М. Конкурентоспроможність галузі: детермінанти формування та сучасні методи оцінювання / Т.М. Борисова // Вісник ХНУ. – 2011. – №6. – С. 54 - 60.
24. Демченко А. А. Управление конкурентоспособностью предприятий отраслевого комплекса : моногр. / А. А. Демченко, Э. Н. Кузбожьев. – Курск, 2002. – 240 с.
25. Ковалець Б.М. Теоретико-методологічні підходи до трактування сутності конкурентоспроможності галузі / Б.М. Ковалець // Наукові записки. Серія «Економіка». – 2010. – Вип. 13. – С. 335-341.
26. Пуцентейло П. Р. Конкурентоспроможність м'ясного скотарства України: теорія і практика : монографія / П. Р. Пуцентейло. – Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2011. – 420 с.
27. Шевченко М.М. Методи оцінки конкурентоспроможності галузей промисловості в умовах інтернаціоналізації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.07.01 «Економіка промисловості» / М.М. Шевченко. – Харків, 2006. – 16 с.
28. Шмидт Ю.Д. Конкурентоспроможність регіонального комплексу / Ю.Д. Шмидт, Н.В. Иваншина // Региональная экономика: теория и практика. – 2008. – № 3 (60). – С.-26.
29. Бланк И.А. Антикризисное финансовое управление предприятием. – Киев: Эльга, Ника-Центр, 2006. – 672 с.
30. Григорьев, М. Н. Г83 Логистика : учебник для бакалавров / М. Н. Григорьев, С. А. Уваров. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Издательство Юрайт, 2014. – 836 с.
31. Окландер М.А. Логістика: Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 346 с.
32. Воловодюк С.С. Макроекономічний розвиток будівельно-індустріального комплексу у забезпеченні економічного зростання / Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету – Вінниця: ВНАУ, 2013.– Випуск 1 (76) – С.16-27.
33. Воловодюк С.С. Опис моделі галузевого впливу на стан ринку / Мороз О.В., Воловодюк С.С. // Науковий журнал «Бізнес-інформ» – Харків. – 2014. – №11. – С.134-142.